

Høringsdokument

GJENREISNING OG FLYTTING AV MINNESTEINER I MÅLSELV

Det arbeides med å få flyttet to, og gjenreist to minnesteiner, på ny lokalitet i Målselv.

Bardufoss:

Minnestein over russiske krigsfanger på Rustahøgda.

I mai 1945 ble minnesteinen reist av norske frigitte krigsfanger, ved de sovjetiske krigsgravene oppå Rustahøgda. I 1951 ble gravene åpnet og levningene fraktet til krigsarvstedet Tjøtta på Helgeland. Senere ble steinen flyttet internt på Rustahøgda.

I 2015, i forbindelse med bygging av nye Bardufoss videregående skole, ble steinen i flyttet til Midt-Troms museums lokaler i Sundlia. Der er den midlertidig lagret i påvente av ei permanent plassering.

Minnestein over russiske krigsfanger på Bardufoss. Her lokalisert foran Samfunnshuset på Rustahøgda(revet). Foto: Morten Kasbergesen

Ny foreslått plassering på Bardufoss:

På Rustahøgda er plassering foreslått bak nye Bardufoss videregående skole, men Målselv Historielag har jobbet med å finne andre forslag til ny plassering. I 2018 kom det opp en ide om å flytte steinen til området ved Krigshistorisk landskap i Elveparken på Andselv.

Grunneier:

Forsvarsbygg

Begrunnelser:

- Plasseringa gir en verdig ramme. Fra dette punktet kan en se området hvor krigsgravene, og minnesteinen på Rustahøgda, opprinnelig lå.
- Skoleklasser får en bredere opplevelse ved besøk i Elveparken
- Lett tilgjengelig for reisende, turister og lokalbefolkninga.
- Monumentet får oppmerksomhet ved viktige markeringer

Øverbygd:

Øverbygd Velforening har opparbeidet et fint parkområde på kommunens areal i Øverbygd sentrum. Velforeningen har et mål om at dette området ikke bare skal være en rasteplass, men også et sted hvor lokale og tilreisende kan få informasjon om, og bli eksponert for, lokal kultur og historie. Det vil også være informasjon om hvor man kan dra for å oppleve mer kultur og historie. De foreslår å flytte tre ulike minnesmerker som representerer ulike milepæler i Øverbygds historie, til denne parken. Foto: Øverbygd Velforening

Kulturbua i Øverbygd.

Oppgitte GPS-koordinater er etter EU89 - UTM-sone 33.

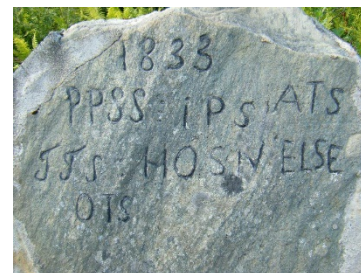
Tre minnesmerker:

- 1) Minnesmerke over sovjetiske soldater (sikkert fra steinen), som mistet livet under 2. verdenskrig. Den står i skogholtet på Haraldshaugen, Gnr 82/40 (GPS: 7663365N 671634Ø), ute av syne fra boligene, vei og folk. Det er kun sti til området. Steinen er i fin stand og blomster legges ned på 17. mai hvert år av 5.kl på Bjørkeng oppvekstsenter. Det var to sovjetiske fangeleirer i Øverbygd sentrum under krigen. En ved tidligere Heggelund Cafe og en ved elvebredden av Fjellfroskelva, like nedenfor Øverbygd Velforenings parkområde. Minnesmerket er vernet etter Plan- og bygningsloven § 25 (utg. 85), i «Reguleringsplan for Øverbygd Sentrum Sør». Det må gjøres et nytt vedtak i tilfelle flytting blir aktuelt. Grunneier: Målselv kommune

Minnesmerke over sovjetiske krigsfanger som mistet livet.

- 2) Minnesmerke over personer som ryddet den første veien til Øverbygd, gjennom Solbergkleiva. Den er merket 1833 og med initialer. Den ble funnet i Solbergkleiva i 1930-årene og ble da satt på sokkel. Det er allmenn oppfatning at de 7 initialene er personer som bygde akkurat denne veistrekningen. Initialene samsvarer med 6 personer som bodde i Øverbygd på denne tiden. Den siste personen, PPSS, er det usikkerhet rundt, men det står trolig for Peder Pedersen Solberg. Han ble utnevnt til rodemester for denne strekningen i 1830. Minnesteinen stod opprinnelig i veikanten ved FV 87 i Solbergkleiva (GPS: 7659527N 669042Ø). Grunneier: Ståle Solberg.

Minnesmerke fra Solbergkleiva.

Steinen er skadet:

Selve steinen er brukket i to etter snøbrøyting vinteren 2016/17. Delen med inskripsjon er ikke berørt. Støtten bestod av et massivt sementfundament, som steinen med inskripsjonene var støpt i. Det synes som en overkommelig oppgave å få steinen i nytt fundament igjen. I dialog har grunneier gitt uttrykk for at en flytting er i orden, forutsatt at minnesteinen er godt synlig og at det lages en infotavle som forteller om bakgrunnen for steinen.

Brukket stein i Solbergkleiva 2017.

Øverbygd Velforening har etter avtale med Målselv kommune fått ansvaret for å lagre Minnestøtten på et trygt sted inntil videre. Den er flyttet og oppbevares nå hos Else Marie Luneng, som pt sitter i styret i Øverbygd Velforening. Det må støpes en ny solid sokkel i betong der minnestøtten skal settes permanent.

- 3) Det finnes to minnesmerker over Øverbygds første innbygger, Tomas Tomassen. Ett på "Holmen", Gnr/bnr 81/70, hvor det årlig legges ned krans 17. mai. Det andre, som dette gjelder, står innenfor gården "Vang" under Gnr 82 Bjerkeng (GPS: 7663667N 671927Ø). Årstallet 1782 står inngravert. Dette minnesmerket ble reist sommeren 1932 og plassert her, da Tomas Tomassen bodde her fra ca 1806 til han døde i 1845. Minnesmerket er i god stand og den er omkranset av et gjerde (stolper i tre og kjetting). Minnesmerket er ute av syne for folk flest og kun tilgjengelig til fots eller

Minnesmerke over Tomas Tomassen

med terrenggående kjøretøy. Grunneier: Trond Olaf Bjørkeng

Ny foreslått plassering i Øverbygd:

Et eller flere av de tre minnesmerkene ønskes plassert (GPS: 7663079N - 671560Ø) i tilknytning til det etablerte parkområdet. I denne delen av parkområdet vil det være fokus på lokal kultur og historie. Kulturbua (som viser bilder av lokal kultur/historie) ble reist sommeren 2017 og står noen få meter fra der minnesteinene er tenkt plassert.

Det er en smal grøft mellom plenen og stedet der minnesteinene er tenkt plassert. Over grøften skal det bygges en liten bro i tre. Det vil settes opp en informasjonstavle i tilknytning til de tre minnesteinene, med informasjon om steinene, tidligere plassering mm.

Steinene skal plasseres i en halvbue mellom to bjørketrær. Dette vil gi en fin ytre ramme. Det er tenkt å etablere et lite felles blomsterbed foran steinene.

Minnestøttenes ønskede plassering, se rød linje.

Vedlikehold:

Generelt vedlikehold, som klipping av gress og beplantning vil besørges av Øverbygd Velforening. Området klippes jevnlig i dag. Området bak steinene vil også holdes ryddig, men det er foreløpig ikke planer om å etablere plen. Området foran blir pr i dag ikke brøytet, og er ikke tenkt brøytet i fremtiden, da dette kommer i konflikt med beplantning og bla Kulturbua.

Oppsummering:

Forutsetninger:

- Det må innhentes tillatelse fra hver grunneier.
- Det må innhentes byggetillatelse for terrenginngrep.
- Det må formidles historie, og dokumenteres nøyaktig tidligere plasseringer av minnesmerkene.

Vurdering:

Målselv kommune mener at en flytting av minnesmerkene vil bidra til at de blir mer synlige, og dermed mer kjente objekter. De vil i større grad formidle kulturhistorien til lokalbefolkning og besøkende i Målselv. De vil få mer jevnlig oppsyn, og vedlikehold kan ivaretas på en bedre måte.